

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT TAROS SUPIRKIMO PASLAUGAS PAGAL UŽSTATO UŽ VIENKARTINES PAKUOTES SISTEMAŲ TYRIMO

2016-10-03 Nr. (16)SN-115)SP-113

Vilnius

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Lobačevskytė pagal 2016 m. rugpjūčio 1 d. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – ir Tarnyba) gautą Klaipėdos miesto savivaldybės Neįgaliųjų reikalų tarybos prie Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos (toliau - pareiškėjas) skundą pradėjo tyrimą dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu teikiant taros supirkimo paslaugas pagal užstato už vienkartinės pakuotes sistemą (toliau – supirkimo paslaugos).

Atliekant tyrimą, 2016 m. rugpjūčio 18 d. raštu Nr. (16)SN-115)S-678 kreiptasi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, prašant pateikti nuomonę dėl pareiškėjo skunde išdėstytų aplinkybių.

2016 m. rugpjūčio 18 d. raštu Nr. (16)SN-115)S-679 kreiptasi į Lietuvos žmonių su negalia aplinkos pritaikymo asociaciją (toliau – ir Aplinkos pritaikymo asociacija), prašant pateikti nuomonę dėl pareiškėjo skunde išdėstytų aplinkybių.

2016 m. rugpjūčio 31 d. lygių galimybių kontrolierės sprendimu Nr. (16)SN-115)S-718 „Dėl skundo tyrimo termino pratęsimo“, vadovaujantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 22 str., skundo tyrimo terminas pratęstas iki 2016 m. spalio 1 d.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Tarnybai pateiktame pareiškėjo skunde pateikiama informacija, jog Klaipėdos mieste prekybos centruose: „RIMI“ (Liepojos g. 24), „Akropolis“ (MAXIMA) (Taikos pr. 61), „Banginis“ (MAXIMA) (Šilutės pl. 35), „IKI“ (Taikos pr. 28), „Grandus“ (NORFA) (Taikos pr. 66), „LIDL“ (Taikos pr. 66B ir Smiltelės g. 19), „BIG“ (MAXIMA, RIMI) (Taikos pr. 139) (toliau – prekybos centrai), esantys taromatai yra nepritaikyti judėjimo negalių turintiems asmenims. Nurodoma, jog didžioji dalis prie prekybos centrų esančių taromatų yra įrengti atskirose patalpose (konteineriuose), kurios nėra pritaikytos asmenų su

judėjimo negalia poreikiams (prie įėjimo durų yra keli laipteliai, ant kurių nėra įrengto panduso ar kito, neįgaliųjų poreikiams pritaikyto, įrengimo vertikaliems aukščių skirtumams įveikti). Taip pat pažymima, kad kai kuriose vietose patys taromatai dėl aukščio nėra pritaikyti asmenų, besinaudojančių neįgaliojo vežimėliais, poreikiams. Dėl minėtų priežasčių asmenims su negalia apribotos galimybės gauti supirkimo paslaugas.

Pareiškėjas nurodo, jog asmenys su judėjimo negalia su nurodytomis kliūtėmis susiduria beveik visuose Klaipėdos miesto prekybos centruose.

2. 2016 m. rugsėjo 16 d. raštu Nr. (13-2)-D8-7059 aplinkos viceministras nurodė, kad, pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 „Dėl STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ patvirtinimo“ patvirtintą Statybos reglamentą (toliau – ir Statybos reglamentas), visi žmonėms su negalia svarbūs negyvenamieji pastatai (pagrindinės ir pagalbinės lankytojams skirtos patalpos) privalo būti pritaikyti asmenų su negalia poreikiams. Jei taromatas įrengtas pastato viduje, prie jo privalo būti užtikrinamas patekimas asmenims su negalia. Specialūs konteineriai (esantys ne parduotuvės patalpose), kuriuose įrengti taromatai, nepatenka į Statybos reglamente nurodytą statinių sąrašą, kadangi jie priskirtini prie kilnojamųjų daiktų (ne statinių).

Aplinkos viceministras nurodo, jog 2017 m. sausio 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nauja redakcija, įtvirtinanti universalus dizaino sąvoką, t.y. universalus dizainas apibrėžiamas, kaip privaloma gaminių ir aplinkos forma, kai jais be specialaus pritaikymo gali naudotis vaikai, suaugę, vyrai, moterys, senovo amžiaus, neįgalieji, įvairių tautybių ir kitų grupių žmonės.

Rašte nurodoma, jog vienkartinės pakuotės sistemos administratoriaus veiklą vykdo VšĮ „Užstato sistemos administratorius“.

3. Aplinkos pritaikymo asociacijos vadovė informavo Tarnybą, jog konteineriai, kuriuose įrengti taromatai, nepatenka į Statybos reglamento reguliavimo sritį, todėl Aplinkos pritaikymo asociacija nėra tikrinusi šių objektų pritaikymo žmonių su negalia poreikiams. Vadovė pabrėžė, jog rengiant ir įgyvendinant supirkimo paslaugų diegimo projektą, jo prieinamumo asmenų su negalia poreikiams klausimas nebuvo derintas su Aplinkos pritaikymo asociacija.

4. Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informavo Tarnybą, jog problema dėl taromatų ir jų įrengimo vietų prieinamumo asmenims su negalia buvo nagrinėta Visuomeninės aplinkos pritaikymo komisijoje. Prieita prie išvados, kad taromatų prieinamumas turi būti užtikrintas teisės aktais, nustatant reikalavimus dėl taromatų prieinamumo neįgaliesiems. Atsižvelgiant į Visuomeninės aplinkos pritaikymo komisijos rekomendaciją, siūlyta kompetentingai įstaigai – Aplinkos ministerijai, atitinkamais teisės aktais nustatyti reikalavimus pritaikyti taromatus žmonėms su negalia. Svarstant ir nustatant reikalavimus, būtinas bendradarbiavimas su neįgaliųjų interesus atstovaujančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Tyrimo metu buvo nustatoma, ar judėjimo negalią turintiems asmenims nėra apribojama galimybė gauti supirkimo paslaugas. Tai yra, ar nėra pažeidžiami Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – ir Konvencija) 9 straipsnio 1 dalies bei Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimai.

Konvencijos 9 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, siekdamos, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imasi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse.

Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, jog, įgyvendindamas lygias galimybes, paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas.

Jei paslaugų teikimo vieta ir/ar jos aplinka nepritaikyta asmenų su negalia poreikiams, dėl ko šie asmenys negali ten patekti, akivaizdu, jog jiems tokiais veiksmais (neveikimu) apribojama galimybė gauti šioje vietoje teikiamas paslaugas.

2. Tyrimo metu nustatyta, jog vienkartinės pakuotės sistemos administratoriaus veiklą vykdo VŠĮ „Užstato sistemos administratorius“.

Pagal Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11² str. 2 d., vienkartinės pakuotės sistemos administratoriaus atlieka šias funkcijas:

1) administruoja užstatą už vienkartinės pakuotes, dalyvauja organizuojant šių pakuočių atliekų priėmimą;

2) organizuoja užstato sistemoje surinktų vienkartinių pakuočių atliekų sutvarkymą, viešo konkurso būdu parinkdamas atliekų tvarkytojus, kurie perdirba užstato sistemoje surinktas vienkartinių pakuočių atliekas, užtikrindamas nustatytų pakuočių, už kurias privaloma imti užstatą, atliekų surinkimo ir perdirbimo užduočių įvykdymą;

3) vykdo visuomenės švietimą ir informavimą užstato už vienkartinės pakuotes sistemos klausimais;

4) aprūpina šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodytus pakuočių pardavėjus pakuočių atliekomis priimti skirtomis priemonėmis (tarp jų ir priemonėmis, užtikrinančiomis automatizuotą (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimą bei užstato grąžinimą), kurios turi būti parinktos atsižvelgiant į parduotuvės prekybos plotą ir parduotuvėje surenkamų pakuočių atliekų kiekį. Užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratorius savo lėšomis užtikrina automatizuoto (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimo priemonių remontą ir techninę priežiūrą arba kompensuoja šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodytiems pakuočių pardavėjams jų įsigytų ir (ar) išsinuomotų automatizuoto (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimo priemonių, atitinkančių užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratoriaus nustatytus techninius reikalavimus, remonto bei techninės priežiūros sąnaudas;

5) kompensuoja šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodytiems pakuočių pardavėjams jų patiriamas teisės aktų nustatytų pareigų užstato už vienkartinės pakuotes sistemoje vykdymo sąnaudas, susijusias su vienkartinių pakuočių, už kurias nustatytas užstatas, atliekų priėmimu (įskaitant šių pardavėjų patirtas sąnaudas, susijusias su automatizuoto (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimo priemonių, atitinkančių užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratoriaus nustatytus techninius reikalavimus, įsigijimu ir (ar) nuoma), užstato grąžinimu ir visuomenės informavimu;

6) atlieka kitas šiame įstatyme užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratoriui numatytas ir sutartis su gamintojais ir importuotojais, Lietuvos Respublikos rinkai tiekiančiais gaminius, supakuotus į vienkartinę pakuotę, už kurią nustatytas užstatas, ir šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodytais pakuočių pardavėjais pavestas funkcijas.

Pagal Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 8 str. 4 d., pareiga dėl daugkartinių pakuočių ir (ar) vienkartinių pakuočių atliekų priėmimo ir užstato grąžinimo organizavimo, numatyta daugkartinių ir vienkartinių pakuočių pardavėjams. Darytina išvada, jog daugkartinių ir vienkartinių pakuočių pardavėjas yra įpareigotas vykdyti supirkimo paslaugų teikėjo funkcijas.

3. Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme bei kituose teisės aktuose reglamentuojančiuose supirkimo paslaugų organizavimo tvarką, asmenims teikiantiems supirkimo paslaugas nėra įtvirtinta pareiga užtikrinti paslaugų teikimo vietos pritaikymą asmenų su judėjimo negalia poreikiams.

4. Tyrimo metu nustatyta, kad konteineriai kuriuose įrengti taromatai, nepatenka į Statybos reglamento reguliavimo sritį, todėl Aplinkos pritaikymo asociacija nėra tikrinusi šių objektų pritaikymo žmonių su negalia poreikiams. Rengiant ir įgyvendinant supirkimo paslaugų diegimo projektą, jo prieinamumo asmenų su negalia poreikiams klausimas nebuvo derintas su Aplinkos pritaikymo asociacija.

5. Tyrimo metu nustatyta, jog nėra atliktas vertinimas dėl prekybos centrų teritorijoje įrengtų supirkimo paslaugų teikimo vietų pritaikymo asmenų su negalia poreikiams. Dėl akivaizdžių prieigos prie paslaugų teikimo vietos trūkumų (prie įėjimo durų esant laipteliams, ant kurių nėra įrengto panduso ar kito, neįgaliųjų poreikiams pritaikyto įrengimo vertikaliems aukščių skirtumams įveikti; siaurų durų ir kt.)

galima pagrįstai teigti, jog asmenims su judėjimo negalia nėra užtikrinama galimybė patekti į supirkimo paslaugų teikimo vietas ir gauti jose teikiamas paslaugas.

Pabrėžtina, jog pareiškėjo skunde nurodyti supirkimo paslaugų teikimo vietų trūkumai Klaipėdoje, galimai neužtikrinantys jose teikiamų paslaugų prieinamumo asmenims su judėjimo negalia, būdingi daugeliui supirkimo paslaugų teikimo vietų visoje Lietuvoje.

Darytina išvada, jog prekybos centrų administracijos, organizuodamos supirkimo paslaugas, neužtikrina tinkamo Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. reikalavimo vykdymo bei nevykdo Konvencijos 9 str. 1 d. numatytos pareigos dėl visuomeninių objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo užtikrinimo.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 15 str. bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 2 p. ir 12 str. 2 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Lietuvos prekybos įmonių asociacijos narių, teikiančių supirkimo paslaugas bei UAB „Norfos mažmena“ administracijas ir siūlyti supirkimo paslaugų teikimo vietose pašalinti kliūtis ribojančias paslaugų teikimą asmenims su judėjimo negalia. Atliekant šiuos veiksmus, siūlytina atsižvelgti į Lietuvos žmonių su negalia aplinkos pritaikymo asociacijos (Žemaitės g. 21, Vilnius, el. p. aplinkavisiems@takas.lt, tel. Nr. 865506328, 8 5 2333576) ekspertų rekomendacijas.

2. Kreiptis į Aplinkos ministeriją ir siūlyti teisės aktuose, reglamentuojančiuose supirkimo paslaugų organizavimo tvarką, įtvirtinti pareigą asmenims, įpareigotiems teikti supirkimo paslaugas, užtikrinti paslaugų teikimo vietos pritaikymą asmenų su negalia poreikiams.

3. Su sprendimu supažindinti pareiškėją, Aplinkos ministeriją, Lietuvos prekybos įmonių asociaciją, UAB „Norfos mažmena“, VšĮ „Užstato sistemos administratorius“.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė